

A múlt köde

RÉVÉSZ SÁNDOR

1998 júliusának első reggelén a Népszabadság előfizetői arra ébredtek, hogy Hankiss Elemér nem akar hinni a szemének. Egyiknek sem. Tudniillik idillinek látja velük a politikai életet. (Hankiss Elemér: Nem akarok hinni a szememnek... – Meddig tart a politikai idill?, Népszabadság, július 1.) Úgy látja, hogy „a Fidesz politikusi olyan elegánsan és tapintatosan viselkedtek, mint az angol gentlemanek szoktak a gardenpartykon”. És lassacsán a szocik is hozzájuk szelődtek. „Az MSZP még próbálkozott, különösen a két forduló között, keményebb eszközökkel, a célozgatás, a pánikkeltés fegyverével... de május 24-e estjén a váratlan s fájdalmas vereséget fegyelmelzetten s higgadtan viselték.” A tehetséges Torgyán is domesztikálható példánynak tűnik: „Torgyán József még keresi a helyét. Az ellenzéki debattőr szerepét még nem tudta teljesen levetni, és a felelősségteljes kormánypolitikus szerepével helyettesíteni. De tehetséges emberről lévén szó, nem rosszak a kilátások.” Csurka is visszafogottabb, mint korábban volt, s a többi párt nyitottságán múlik, hogy visszavadul-e vagy sem: „most nagy dilemma előtt állnak a politikai pártok. Bevonják-e a parlamenti és közéleti dialógusba, hogy ezzel párttagságának szélsőséges indulatát némileg levezessék, és a szelődülő indulatokat demokratikus keretek közé tereljék? Avagy továbbra is zárják ki maguk közül... vállalva azt a kockázatot, hogy ezzel olajat öntenek a tüzre, mert tudvalevő, hogy az elszigeteltség a melegháza, a sértettség pedig fontos tápláléka s hajtóereje a szélsőséges politikai mozgalmaknak.” (Jusson eszébe ez a dilemma a kedves olvasónak, ha állatkertben jár: vajon azért vadállat az oroszlán, mert ketrecben tartják, vagy azért tartják ketrecben, mert vadállat?) Egy szó, mint száz: „Ellenségekből lassanként politikai ellenfelekké, versenytársakká szelődülünk, nem sejtünk már minden bökör mögött gonosz bolsevikot vagy fasisztát.” Persze: „Egy negatív láncreakció bármikor beindulhat. A félelmek és gyűlöletek bármikor

fellángolhatnak.” Elsősorban a kormányon múlik, hogy ez ne így legyen, hogy ne használják ki túlonúl a hatalmi pozíciójukat, s maradjanak továbbra is olyan civilizáltak és türelmesek, mint eddig.

Előző nap kezdődött az Országgyűlésben a kormányprogram vitája, és öt nappal később végződött Orbán Viktor felszólításával: „aki úgy érzi, hogy a magyar nemzethez akar tartozni”, az szavazzon igennel a kormányprogramra. Bizony a nemzet már akkor sem lehetett ellenzékben, s Orbán ellenzéke már akkor sem lehetett a nemzetben.

A kormányprogramból kiderült, hogy a Fidesz kampányában megígért jelentős adócsökkentés irányába egyelőre csak apró, szimbolikus lépéseket tesznek, a nagy adóreform és adórombolás majd 2000-ben következik.

A Financial Times cikkírója (július 10.) úgy látta, hogy a zuhanó tőzszeindex és a külföldi befektetői körök fintora önmérsékletre bírta az Orbán-kormányt. Elfelejtették a 7 százalékos növekedést, kifelejtették a populista Matolcsy Györgyöt a kormányból, nem fenyegetőznek már az energiaprivatizáció felülvizsgálásával, és lassan Orbán Viktor is éppoly lelkes hívővé válik a külföldi tőke beáramlásának, mint szocialista elődjei. És valóban, a kormányprogramban nyoma sincs annak, amit a Fidesz választási programja a külföldi tőke jelenlétének árnyoldalairól írt.

A Postabankot illetően viszont ellentétes irányban módosult a kormánypártok véleménye a külföldi tőke szerepéről. A Fidesznek a választások idején kiadott közleménye még azt hangsúlyozta, hogy ne az adófizetők pénzén mentse meg a Postabankot – mentse meg, akinek kell. Mondjuk, a külföldi tőke. Azután viszont kiderült, hogy mégiscsak kell egy magyar bank, és a kormány elkezdte szenvedélyesen gyűjteni az adófizetők pénzén a Postabank részvényeit, és amikor már elég részvénye volt neki ahhoz, hogy leváltsa Princz Gábert, akkor bejelentette, hogy leváltja. Ez a július 23-i kormányülés után történt. A Népszava másnap a címlapján adott hírt erről, és az ötödik oldalán közölte a Járai Zsigmond-

dal készült interjút, amelyet még nyilván a kormányülés előtt vettek fel. Az olvasónak az lehetett a benyomása, hogy a pénzügyminiszter még nem is tud a gondokról, amikor a kormánya már radikálisan kezeli őket: „Annak ellenére, hogy szinte minden újság arról beszél, hogy nagy a hiánya a Postabanknál, most csak az tudható biztosan, hogy az 1997. év végi helyzet szerint a pénztintézet nem zárt hiánnyal. A Postabank jelenleg a tőkével egyik legjobban ellátott bank. Nehéz helyzetben vagyok, hiszen nem készült el a féléves mérleg, vagyis nem ismerem a jelenlegi helyzetet. Most nem látszik, hogy bármilyen gond lenne a Postabankban.” Így a pénzügyminiszter.

A Fidesz és az FKGP képviselői ellenzékben folyvást panaszkodtak a Magyar Nemzeti Bank túlzott önállóságára, és szorosabb országgyűlési kontrollt igényeltek felette. Nem értettek egyet azzal sem, hogy csak az lehet alelnök, akit az MNB elnöke megnevez. Most pedig a koalíciós szerződésben megállapodtak abban, hogy az MNB egyik alelnökét (akárcsak az MNB és az ÁPV Rt. felügyelőbizottságának az elnökeit) a

kisgazdák adják majd. Varga Mihály a Népszavában el is magyarázta, hogyan fér ez össze a hatályos törvénnyel: úgy, hogy Surányi bankelnök addig próbálkozik majd, ameddig olyan alelnököt talál, akit a kisgazdák is magukénak éreznek. Addig nincs alelnök. Szegény kisgazdáknak sose lett alelnökük, viszont egy idő után már Surányinak is alig maradt.

A kormányprogrammal együtt nyújtották be és a kormány hivatalba lépésének napján, július 8-án fogadták el a tb-önkormányzatok megszüntetéséről szóló törvényjavaslatot, melynek tárgyalásáról kivonult az MSZP, miután az érintett érdekképviselők még csak ki sem fejtették véleményüket az ügyről. Azért persze kifejtették: politikai puccskísérletről van itt szó, mondta Sándor László, az MSZOSZ elnöke. A tb-önkormányzatok hatalmas vagyona és költségvetése pillanatok alatt a kormány felügyelete alá került, és ott is maradt.

A HVG egymás után közölte az új miniszterek portréit, egyik héten Stumpf Istvánét, másik héten Gógl Árpádét. Kiderült, hogy mindketten otthon

1998.
július

éreztek magukat az MSZMP-ben is és a foci pályán is, de ezzel az Orbán-kormányban nem voltak egyedül, vagyis kettesben. Stumpf István azonban nem akármilyen reformkommunista volt, hanem a miniszterelnök saját lereformkommunistáztotta. Még 1989-ben reformkommunistáztatta le őt a HVG hátsóján Orbán Viktor, amikor már és még nem voltak szövetségesek. Stumpf (HVG, július 4.) azt mondja, fájt neki ez a megbélyegzés, nem érdemelte ő azt meg. Langmár Ferenc viszont (Népszava, július 13.) azt bizonygatja, hogy nagyon is megérdemelte, hiszen a MISZOT (Magyar Ifjúsági Szervezetek Országos Tanácsa) elnökeként 1989-ben az volt a feladata, hogy bedarálja a Fideszt, és valóban ennek érdekében tevékenykedett. Amikor Kenedi János a Kis állam-biztonsági olvasókönyvében megírta, hogy a Fidesz megfigyelésével foglalkozó III/III-as részleg folyamatosan átadta a taktikailag hasznos háttér-információkat Stumpfnek, akkor Langmár megkérdezte tőle, hogy is volt ez. Stumpf azt válaszolta, hogy „nem volt arra szükség, hogy a III/III. eligazgassa, hiszen apósán, az akkori belügyminiszteren keresztül is eljuttathatták hozzá az információkat”.

Orbán Viktor vagy nem vett tudomást róla, hogy Langmár az ő bizalmi emberét simfeli, vagy nem bánta, mert nem sokkal később Langmár lett a Fidesz képviselője az MTI kuratóriumában. Márpedig ez jelent valamit, mert a miniszterelnök fölöttébb komolyan vette ezeket a kuratóriumokat, és persze magát a médiát. A július 9-i kormányülés utáni sajtótájékoztatóján például kiemelte, hogy „a közpénzekkel való gazdálkodás észszerű és hatékony rendje veszélyben van a televízióban”. A kormány elhatározta, hogy nyomban elhárítja ezt a közpénzekre leselkedő veszélyt. A jogi szakértők el sem tudták képzelni, hogyan hárítja el, amikor a hatályos médiatörvény szerint a kormánynak semmiféle hatásköre sincs sem a helyzet feltárására, sem az MTV gazdálkodásának megváltoztatására. A jogi szakértők akkor még nem tudták, hogy az Orbán-kormány jogi képzelete sokkal élénkebb az övékéénél.

Robbantás az Aranykéz utcában

FOTÓ: VELLEDETS ÉVA

FOTO: MTI/AP - GABRIEL BOUYS

Vagy Brazília nyer, vagy Orbán Viktor. 1998. július, labdarúgó-vb, Párizs

Július 2-án déltájt felrobbantották Boros József Tamás vállalkozót az Aranykéz utcával együtt. Négy ember meghalt, huszonhárom megsebesült. A rendőrség régóta tudta, hogy Borost az alvilág jelentős személyiségei el akarják tenni láb alól (hiszen korábban is kísérletezettek már ilyesmivel), de a veszélyeztetett személy helyett csak a házát őrizték. Berta Attila országos rendőrfőkapitány már a merénylet napján mutogatott egy fantomképet a tévében, de a fantom azóta sem került elő. Boros Tamás korábbi nyilatkozataival is sokak haragját kiérdemelte, és állítólag újabb fontos tanúvallomásra készült, melyben korábbi és akkori magas beosztású rendőrök ügyeit kívánta szóba hozni.

A merénylet utáni napokban számtalan jelzés érkezett a rendőrségre újabb robbantásokról és lövöldözésekről, de minden esetben kiderült, hogy csak túlzójátékok hangjait értette félre az ideges lakosság.

A vidéknek is megvolt a maga bombája, de az nem robbant, mert Torgyán miniszter nem volt olyan tesze-tosza, mint a rendőrség. Pillanatok alatt hatástanította a búzabombát: jó (sok) állami pénzt adott rossz magánbúzáért.

A zámolyi művelődési ház színháztermében kilenc hónapja él összezárva, embertelen körülmények között hat ro-

ma család, tizenhárom felnőtt és tizenhét gyerek. A polgármester, aki ősszel életveszélyesnek nyilvánította és ledőzeroltatta az otthonaikat, és a tél végi fagyok idején kikapcsoltatta a fűtésüket, ragaszkodik hozzá, hogy a roma családok az önkormányzat határozatának megfelelően július 31-ig hagyják el a művelődési házat. Mehetnek, amerre látnak. A polgármester építhetne pályázati pénzből lakást az otthonatlanoknak, de nem akar. Azt mondja, Zámolyon nincs telek erre a célra.

Eörsi István a Népszabadságban az erkölcs és a politika viszonyát taglalta: Orbán Viktor „az erkölcs kategóriáit idegennek érzi a politika szférájától, és ezt nem is rejti véka alá. (...) A publicista ezért nem kérhet tőle számon erkölcsi játékszabályokat, mert azon a pályán, ahol Orbán Viktor játszik, ezek a szabályok nem érvényesek.” (Szakmai nehézségeim Orbán Viktorral, július 22.)

Úgy volt, hogy Horn Gyulát nagy megtiszteltetés éri, aztán mégsem érte. Előterjesztés készült, hogy válasszák meg őt az MSZP tiszteletbeli elnökének. Míután azonban sokan jelezték, hogy ők nem tisztelik olyan nagyon a bukott kormányfőt, és kétségessé vált, hogy a párt választmánya megszavazná-e a javaslatot, Horn Gyula levélben

közölte a választmány vezetőségével, hogy egyáltalán nem is akar tiszteletbeli elnök lenni.

Mécs Imre, a szabad demokraták sokszoros elnökjelöltje valahogy kimaradt a parlamentből. De a tatabányai polgármester szerencsére összevesztett a pártjával, lemondott a mandátumáról, és így nem kellett a liberálisoknak huzamosabb ideig mécstelenül vakoskodniuk a parlamentben. Helyreállt a rend.

Chikán Attila gazdasági miniszter bejelentette, hogy augusztus elsejétől emelkedik az energia ára. Az áramé meg a fűtésé. Ez az áremelés már régóta esedékes volt, csak az előző kormány a választásokra való tekintettel elsinkófallta.

A Szonda Ipsos július közepén végzett felmérése szerint az új kormány iszonyúan népszerű. Ha ekkor lettek volna a választások, akkor a kormánypártiak nemhogy elegenden lettek volna, de borzasztó sokan is. Másfélszer annyian, mint négy évvel később. A biztos szavazó pártválasztók több mint kétharmada, 65 százaléka a három kormánypárt valamelyikére adta volna a voksát, míg az MSZP és az SZDSZ csak 29 százalékot kapott volna összesen.

A hónap utolsó napján Göncz Árpád köztársasági elnök kiírja az önkormányzati választásokat október 18-ra. A fővárosi önkormányzat megbízásából készült közvélemény-kutatás szerint a „biztos” fővárosi szavazók 63 százaléka Demszky Gáborra, 26 százaléka a kormánypártok jelöltjére, Latorcai Jánosra, 11 százaléka pedig a szocialista Katona Bélára szavazna. Szóba került Schmitt Pál jelölésének lehetősége is, de a kormánypártok Latorcainak több esélyt adtak. A szabad demokraták szívesen vennék, ha a szocialisták nem indítanának külön főpolgármester-jelöltet, de az MSZP hivatalos álláspontja szerint erről szó sem lehet, ők mindenképpen ragaszkodnak Katona Béla indulásához.

Orbán Viktort miniszterelnökségének hatodik napján éri az első súlyos csalódás. Brazília az ő személyes jelenléte ellenére elveszíti Párizsban a futball-világbajnokság döntőjét. Zidan villog, Ronaldo sántikál. Ma már, négy év távolából világosan látjuk az összefüggéseket: vagy Brazília nyer, vagy Orbán Viktor. A kettő együtt nem megy.

Hajrá, Brazília! Hajrá, magyarok!